Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет менеджменту, економіки і природничо-технологічної освіти
Кафедра технологічної, професійної освіти та цивільної безпеки

Назва дисципліни	Художня обробка кераміки
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити / 90 годин
Вид підсумкового контролю	Залік
Викладач (і)	Герасименко Олександр Анатолійович
Профайл викладача (ів) на сайті кафедри, в соцмережі	http://rshu.edu.ua/kafedry-fdkmttf/kafedra-potnt/sklad-kafedri-potnt/121-personalii/815-herasymenko-oleksandr-anatoliiovych
E-mail викладача:	oleksandr.herasymenko@rshu.edu.ua
Посилання на освітній контент дисципліни в CMS Moodle (за наявності) або на іншому ресурсі	https://drive.google.com/drive/folders/1DtkTQnFD16lR_5Gt0nLwF5Xwq16Bi_tB?usp=drive_link
Мова викладання	українська
Консультації	*Очні консультації*: к-сть годин і розклад присутності на кафедрі згідно з графіком консультацій *Онлайн- консультації:* Розклад присутності викладача на спеціальному форумі.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Художня обробка кераміки» є сформувати творчо активну особистість вчителя, яка відзначається досить високим рівнем проектної та технологічної культури, володіє системою знань, умінь та навичок, необхідних для викладання дисциплін виробничо-прикладного циклу..

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

1) розкриття тенденцій й закономірності розвитку та виникнення кераміки, морфології її видів;
2) специфіку професій керамічної промисловості (з урахуванням регіональних особливостей);
3) розкриття змісту технологічної обробки матеріалів в структурі творчої перетворювальної діяльності з урахуванням традицій місцевих народних промислів і ремесл;
4) визначення етапів, суті, змісту методів і засобів проектування у процесі виготовлення керамічних виробів;
5) розкриття змісту та особливостей спеціальних знань, технологій, традицій та секретів промислово-ремісничої діяльності;
6) розкриття змісту організації праці у керамічних промислово-ремісничих майстернях та цехах
7) виробити та удосконалити навички з проектування та виготовлення промислово-ремісничих виробів з кераміки.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК05. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК):

СК 01. Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії.

СК 12. Здатність до графічного і вербального описів проєкту, застосовування знань сучасної техніки та технології, передових методів організації творчої діяльності, графічної грамотності, практичних умінь і навичок оформлення проектно-конструкторської документації під час розроблення та виготовлення виробів.

СК 14. Здатність до організації технічної та художньотворчої діяльності для оволодіння знаннями з формотворення, колористики й орнаментики, художнього малюнка, пластичного мистецтва, технологіями художньої обробки матеріалів.

Очікувані результати навчання

ПРН12. Знати і розуміти загально-технічну термінологію, види конструкційних матеріалів та технологію їх обробки

ПРН 13. Знати і розуміти теоретичні основи графічної підготовки, загальні правила оформлення креслень, проектно-конструкторської документації, конструювання і моделювання.

ПРН14. Знати та розуміти загальні питання технологій виробництва, будови і принципів дії технічних систем; види обробки сировини та матеріалів; види ручних інструментів, ручних електрифікованих інструментів, верстатів, а також широкого спектру додаткового технологічного обладнання.

ПРН15. Уміти здійснювати традиційні та новітні види художньої обробки матеріалів, виготовляти вироби декоративно-ужиткового мистецтва і технічної творчості, підбирати інструменти, матеріали та устаткування з урахуванням проєктно-технологічної документації виробу, дотримуватись санітарно-гігієнічних вимог та системи управління якістю.

ПРН16. Знати основи і розуміти принципи функціонування технологічного обладнання та устаткування для забезпечення навчального процесу; знати правила безпечної експлуатації інструментів і технологічного обладнання, вимоги до охорони праці, протипожежної безпеки та захисту довкілля, уміти забезпечувати їхнє дотримання учнями.

ПРН 18. Уміти виконувати ескізне проектування, креслення деталей і складальних одиниць, розробляти технологічну послідовність виготовлення виробу, оформлювати та презентувати їх у портфоліо.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

НАВЧАЛЬНИЙ МОДУЛЬ 1. РЕМЕСЛО КЕРАМІКИ

Тема 1. Морфологія народних промислів і ремесл України.

Теоретичні та техніко-технологічні відомості. Тенденції й закономірності розвитку та виникнення народних промислів і ремесл України. Народна праця – одна із форм суспільної свідомості і суспільної діяльності. Морфологія видів народних промислів і ремесл.

Лабораторно-практичні роботи. Ознайомитись з різними видами народних промислів і ремесл України. Обрати один з видів народних промислів та ремесл України та провести його дослідження: зібрати інформацію про історію виникнення, розкрити особливості техніки виконання; подати наочні матеріали характерних візерунків та орнаментів, виробів; підготувати коротку презентацію досліджуваного виду промислів чи ремесл; оформити список джерел.

Тема 2. Керамічне ремесло.

Теоретичні та техніко-технологічні відомості. Сутність поняття «кераміка». Історіографія розвитку технологічних підвидів кераміки. Технологічні особливості кераміки. Техніки декорування кераміки. Технологічні підвиди кераміки. Типологія творів керамічного ремесла. Матеріали та інструменти у виготовленні виробів з кераміки.

Зміст та структура проектно-технологічної діяльності на заняттях з народних промислів та ремесел. Особливості планування проектно-технологічної діяльності. Поняття про технологічну документацію. Ергономіка навчальних майстерень з народних промислів та ремесел. Техніка безпеки при роботі з керамікою. Правила гігієни та санітарії у майстерні з обробки кераміки. Правила підготовки та зберігання глини.

Вправи і лабораторно-практичні роботи. Підготовка робочого місця та інструментів. Дослідження властивостей глини: вправи зі стеками різних за формою та призначенням для утворення фактури та на трансформацію шматка глини. Виготовлення та підготовка до роботи допоміжних пристроїв та інструментів з обробки кераміки. Підготовка глини до заняття та методи її зберігання.

Робота над індивідуальним творчим проектом. Обрати керамічний виріб для проектування. Провести дизайн-аналіз аналогів виробів запропонованих викладачем. Визначення критеріїв для аналізу запропонованого виробу та його аналіз.

Орієнтовний перелік виробів. Стеки, петлі, ножі, робоча підставка (турнетка), інструменти та пристрої для оздоблення кераміки.

Тема 3. Основні техніки ліплення.

Теоретичні та техніко-технологічні відомості. Ліплення з цільного шматка. Ліплення з окремих частин. Спірально-джутова техніка ліплення. Ліплення пластів. Декорування кераміки тисненням, штампуванням, гравіюванням. Види браку у виготовленні кераміки та шляхи його запобігання. Сушіння керамічних заготовок.

Вправи і лабораторно-практичні роботи. Копіювання зразків народних виробів з кераміки. Оздоблення виробів тисненням.

Робота над індивідуальним творчим проектом. Висунення ідей з розробки проекту виробу. Оцінка ідей за розробленими критеріями, вибір найбільш вдалої; визначення необхідної технологічної документації для виготовлення виробу з кераміки з використанням художньої обробки та оздоблення.

Орієнтовний перелік виробів. Декоративний посуд, органайзер, підставка, скарбничка, оберіг, панно, плакетка, плитка, заставка, силует, прикраса тощо.

Тема 4. Керамічна іграшка.

Теоретичні та техніко-технологічні відомості. Зміст керамічної іграшки. Обрядова і магічна функція іграшок. Традиційні керамічні іграшки різних регіонів України та їх особливості. Загальна форма, технологія ліплення та озвучування іграшок. Декорування «глиняними нитками».

Робота над індивідуальним творчим проектом. Розробка конструкторської документації. Вибір технологій виготовлення та оздоблення проектованого виробу та розробка технологічної документації.

Вправи і лабораторно-практичні роботи. Аналіз традиційних українських керамічних іграшок за їх зовнішніми ознаками. Виготовлення традиційної іграшки. Виготовлення казкового героя. Виготовлення фантастичного звіра. Обробка сухих керамічних заготовок.

Орієнтовний перелік виробів. Ірашки-свистульки, іграшки-брязкальця, іграшки-фігурки, іграшки-сувеніри, іграшки-обереги тощо.

Тема 5. Керамічний посуд.

Теоретичні та техніко-технологічні відомості. Види керамічного посуду. Традиційні види керамічного посуду України: «Опішнянська кераміка», «Косівська кераміка», «Васильківська кераміка» тощо. Формовка посуду з пластів. Формовка на болванках. Технологія точіння на гончарному крузі. Формовка у формах. Технологія лиття. Рельєфні види оздоблення кераміки. Технології випалювання виробів з кераміки. Поглиблення понять про види художньої обробки кераміки. Комбіновані та сучасні техніки оздоблення кераміки.

Вправи і лабораторно-практичні роботи. Виготовлення посуду з використанням пластів. Виготовлення посуду в технології формовки на болванці. Виготовлення посуду у комбінованій техніці. Рельєфне оздоблення посуду. Сушіння виробів. Обробка сухих керамічних заготовок. Завантаження муфельної печі виробами. Перегляд мультимедійних матеріалів про технології випалювання кераміки.

Робота над індивідуальним творчим проектом. Технологічний та заключний етапи проекту.

Орієнтовний перелік виробів. Горщик, вазон, куманець, баклага, оганайзер, тарілка, підставка, свічник, кухоль, чаша, горнятко тощо.

Самостійна та індивідуальна робота студентів виконується в позааудиторний час і полягає в підготовці до практичних занять та розробці власного творчого проекту виробу з кераміки використовуючи освоєні техніки формування та оздоблення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна

1. Декоративне мистецтво України: народне і професійне, історія і сучасність, теоретичне осмислення: колективна монографія. Книга 1 / [голов. ред. Г.Скрипник]; ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України. Київ, 2025. 238 с.
2. Декоративне мистецтво України: народне і професійне, історія і сучасність, теоретичне осмислення: колективна монографія. Книга 2 / [голов. ред. Г. Скрипник]; ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України. Київ, 2025. 268 с.
3. Плазовська Л.В. Декоративне мистецтво (в практиці вчителя образотворчих дисциплін). 2-ге вид., перер. і доп. Навч. пос. Київ: Кондор, 2024. 308 с.
4. Чегусова З. Професійне декоративне мистецтво України доби глобалізації / Перекл. В.Сергєєв. Київ: ArtHuss, 2024. 560 с.

Допоміжна

1. Антонович Є.А., Проців В.І., Свид С.П. Художні техніки у школі: Навчально-методичний посібник для студентів художньо-графічних факультетів вищих навчальних закладів. Київ: ІЗМН, 1997. 312 с.
2. Герасименко О.А. Практикум з художньої обробки матеріалів: навчальний посібник: для студентів напряму підготовки 6.010103 «Технологічна освіта (технічна праця)». Рівне: РДГУ, 2015. 120 с.
3. Герасименко О.А., Янцур М.С. Творчий проект учнів основної школи в трудовому навчанні. *Трудова підготовка в закладах освіти.* 2011. №7-8. С. 5-15.
4. Гервас О.Г. Художня обробка матеріалів. Навчально-методичний посібник. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2016. 162 с.
5. Гулей О.В. Декоративно-прикладне мистецтво: Навчальний посібник. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010. 152 с.
6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання з навчальних модулів «Комплексні роботи з художньої обробки деревини» та «Комплексні роботи з художньої обробки виробів різних матеріалів» дисципліни: «Практикум в навчальних майстернях з художньою обробкою матеріалів». Методичні рекомендації для студентів спеціальності 6.010103 «Технологічна освіта. (Технічна праця)» / Автор-укладач О. А. Герасименко. Рівне: РДГУ, 2008. 39 с.
7. Істоміна Г.В. Мистецтво народної кераміки Волині XIX – XX століть. Рівне: Волинські обереги, 2009. 232 с.
8. Кераміка Ореста та Миколи Чорних / Автор-упорядник Андрій Андрейканіч. Косів, 2017. 52 с.
9. Коваленко О. Глиняні люльки XVII-XVIII століть (за матеріалами Полтавщини). Опішне: Українське народознавство, 2008. 144 с.
10. Крутенко Н.Г. Розповіді про кераміку. Київ: Либідь, 2002. 252 с.
11. Лащук Ю. Покутська кераміка. Опішне: Українське Народознавство, 1998. 160 с.
12. Лащук Ю. Українські кахлі IX-XIX ст. Ужгород: Гозпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ Закарпатського обласного управління по пресі, 1993. 80 с.
13. Омельяненко Л. Опішнянська іграшка: Практичний посібник. Полтава: ППП «Графітекс», 2006. 56 с.
14. Пошивайло І. Феноменологія гончарства: семіотико-етнологічні аспекти. Опішне: Українське Народознавство, 2000. 432 с.
15. Пошивайло О.М. Ілюстрований словник народної гончарської термінології Лівобережної України: Гетьманщина. Опішне: Українське народознавство, 1993. 280 с.
16. Романець Т.А. Стародавні витоки мистецтва української народної кераміки: Навч. посібник для вузів. Київ: Просвіта, 1996. 207 с.

Посилання на сайти

Інформаційні ресурси мережі Internet:

1. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Трудове навчання та технології)» підготовки бакалавра спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології): URL: https://www.rshu.edu.ua/images/osvitni_programi/2023/osv_prog_bak_014_so_tntt_2023.pdf
2. Сайт кафедри технологічної, професійної освіти та цивільної безпеки: URL: https://sites.google.com/rshu.edu.ua/ktotnt.
3. «Гончарство — це українське коріння, яке потрібно знати та розуміти»: історія сімейного ветеранського бізнесу. https://business.diia.gov.ua/cases/veteran-business/goncarstvo-ce-ukrainske-korinna-ake-potribno-znati-ta-rozumiti-istoria-simejnogo-veteranskogo-biznesu
4. Art Ukraine Gallery: галерея українського мистецтва, де представлені роботи керамістів з усієї

України. http://artukraine.gallery/
5. SaGa Pottery: крафтова українська кераміка ручної роботи https://www.sagapottery.com/
6. Tvorcha.com - товари для творчостіСупермаркет творчості. https://tvorcha.com/ua/moulds/
7. Без глечиків із соняшниками: якою є сучасна українська кераміка. https://life.pravda.com.ua/culture/2018/09/21/233247/
8. Бібліотека української керамології https://knigozbirnia.opishne-museum.gov.ua/
9. Біла і червона глина. Відмінні властивості і характеристики. https://mirad.com.ua/blog/bila-chervona-hlyna
10. ЕтноКераміка: українська кераміка ручної роботи: посуд, декор, сувеніри. https://etnokeramika.com.ua/
11. Згарда (гуцульські сувеніри): Українська традиційна кераміка. https://zgarda.com.ua/ua/blog/ukrainska-traditsijna-keramika
12. Керамікос: широкий вибір української кераміки ручної роботи, включаючи посуд, декор, вази, та інші вироби. https://keramikos.com.ua/
13. КЕРАМОкрамниця Опішнянська кераміка https://shop.opishne-museum.gov.ua/
14. Музей Івана Гончара. Національний центр народної культури. Пошивайло І. Гончарство FOREVER. https://old.honchar.org.ua/p/honcharstvo-forever/
15. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному: група у Facebook. https://www.facebook.com/MuseumOfPotteryInOpishnya/?locale=uk_UA
16. Сучасна українська кераміка: топ-8 українських виробників посуду. https://shotam.info/suchasna-ukrainska-keramika-top-8-ukrainskykh-vyrobnykiv-posudu/
17. Українська кераміка: група у Facebook, де можна знайти та купити роботи українських керамістів. https://www.facebook.com/groups/1681345821892395/

Електронні бібліотеки

1. Бібліотеки Конгресу США http://www.loc.gov/
2. Британська бібліотека http://www.bl.uk/
3. Електронна бібліотека української літератури (Канада) http://www.utoronto.ca/elul/
4. Електронні бібліотеки http://ocls.kyivlibs.org.ua/links/electron_bibl.htm
5. Ізборник — 2002 http://www.litopys.narod.ru/
6. Історична Волинь http://istvolyn.info
7. Книжкова палата України імені Івана Федорова http://www.ukrbook.net/
8. Мислене древо (Українські інформаційні ресурси для освіти і науки) http://myslenedrevo.com.ua/studies/pyvovar/
9. Наукова бібліотека РДГУ https://library.rshu.edu.ua/
10. Національна парламентська бібліотека України http://www.nplu.org/
11. Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського http://www.nbuv.gov.ua/
12. Національної бібліотеки Франції http://www.bnf.fr/
13. Рівненська державна обласна бібліотека http://libr.rv.ua/
14. Українська бібліотека — «Джерело» http://ukrlib.com/

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ У РІВНЕНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

В університеті діє накопичувальна кредитно-трансферна система оцінювання програмних результатів навчання студентів, що реалізується в ході виконання і захисту лабораторних та практичних робіт, виконання домашніх завдань, для яких визначено мінімальну кількість балів, яку слід набрати для формування рейтингового балу студента та виставлення його у залікову книжку і відомість успішності студентів з відповідними оцінками за національною та Європейською кредитно-трансферною системами на рівні 60% від запланованого.

Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми / виду діяльності може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в розподілі балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни.

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти РДГУ за такими рівнями та критеріями:

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	Відмінно	зараховано
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивноваріативний)	Добре	
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	Задовіль-но	
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивнопродуктивний)	Незадо-вільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ (*за наявності) та оцінка за екзамен.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Критерії за видами діяльності

№ з.п.	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали	Кількість балів
Т1	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	1	6
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
	Виконання завдань практичних занять	3	
Т2	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	1	8
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
	Виконання завдань практичних занять	5	
Т3	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	1	10
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
	Виконання завдань практичних занять	7	
Т4	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	1	10
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
	Виконання завдань практичних занять	7	
Т5	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	1	16
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
	Виконання завдань практичних занять	13	
Модульний контроль (контрольна робота)		20	20
ІНДЗ Проект виробу з кераміки: Організаційно-підготовчий етап		5	30
	Конструкторський етап	10	
	Технологічний етап	10	
	Заключний етап	5	
Разом		100	

Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання іспитів, заліків (підсумкового модульного контролю) за графіком екзаменаційної сесії. Залік виставляється за результатами поточного та модульного контролю, проводиться по завершенню вивчення навчальної дисципліни.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів (термінів) та перескладання. Завдання здобувачі вищої освіти мають виконувати і здавати відповідно до графіку освітнього процесу. Перескладання модулів, заліків, екзаменів відбувається у терміни ліквідації академічних заборгованостей, визначених кафедрами та деканатами.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти під час виконання самостійної та індивідуальної роботи повинен дотримуватись політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти, він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Силабус розроблений на основі робочої програми навчальної дисципліни «Художня обробка кераміки» (протокол №1 від 27 січня 2025 р.).